

Nr 553.

Av herr Hjalmarson m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 180, angående subventionering av vissa varor m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 180 äskas anslag dels för ett fullföljande under andra halvåret 1950 av den subventionspolitik till vilken riksdagen lämnade sitt bifall vid 1949 års höstriksdag, dels för fortsatt subventionering under första halvåret 1951 av bomull och hudar.

Träffade överenskommelser om "lönestopp" gälla hela kalenderåret 1950. Genom regeringens sätt att lägga upp de problem, som aktualiserades genom den i september 1949 genomförda devalveringen, blev subventioneringen i mycket betydande omfattning under hela denna tid en förutsättning för överenskommelsernas ingående. I och med att riksdagen genom sitt beslut vid höstriksdagen förra året medgivit att statsmedel finge användas i syfte att hålla levnadskostnadstalet nere under det bland förutsättningarna för ifrågakommande överenskommelser nämnda indextalet 169, har den i realiteten bundit sig för fortsatta subventioneringar även under första hälften av budgetåret 1950/51.

Föredragande departementschefen redovisar i proposition nr 180 icke närmare levnadskostnadsindex utveckling eller den bedrivna subventionspolitikens kvantitativa betydelse ur denna synpunkt. Av de allmänna synpunkter, som i propositionen framföras, kan man dock draga den slutsatsen, att det närmast ansvariga statsrådet anser en fortsättning av denna subventioneringspolitik nödvändig även för andra halvåret 1950 av i stort sett samma omfattning som under första halvåret. Tillräckligt material för en närmare granskning av denna uppfattning föreligger icke.

Den hittills förda subventioneringspolitiken har i långt högre grad än i proposition 217/49 förutsattes kunnat koncentreras på importvaror. Av inom landet framställda produkter ha endast havregryn, havremust, havremjöl och ost behövt göras till föremål för subventioner. Särskilt tillfredsställande är att den i ovannämnda proposition ifrågasatta, av skattemedel bestridda prisnedsättningen på mjöl och fläsk icke behövt ifrågakomma. Det förtjänar emellertid i detta sammanhang framhållas, att under hela den diskuterade subventioneringsperioden ansträngningarna att hålla konsumentpriset på kaffe på såsom lämplig ansedd nivå kunna beräknas komma att belasta statskassan med en utgift på icke mindre än omkring 68 miljoner kronor.

Vi vidhålla våra i olika sammanhang gjorda invändningar mot metoden att med skattemedel subventionera konsumtionen liksom våra särskilt i

motionerna I: 341/1949 och II: 437/1949 gjorda erinringar mot den politik, som ledde till behovet av "devalveringssubventioner". Av ovan antydda skäl anse vi oss emellertid icke kunna yrka avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 180 i vad den rör anslag för subventioneringsändamål under andra halvåret 1950.

De mera "ordinarie importsbuvventioner" på hudar och bomull för vilka anslag likaledes äskas i proposition 180 motiverades ursprungligen med önskvärdheten att kunna möta "tillfälliga prishöjningar" på världsmarknaden så att dessa icke omedelbart finge slå igenom i den svenska prisnivån. Sådan subventionering borde — enligt dåvarande folkhushållningsministern — endast tillgripas "då sannolika skäl förelågo för antagandet att prisstegringen vore av övergående karaktär". Denna motivering anfördes 1946. 1947 upprepades den av vederbörande departementschef i skärpta formuleringar: "På något längre sikt synes det nämligen icke möjligt att genom subventionsåtgärder uppehålla en i viss mån konstlad skillnad mellan den utländska och den inhemska prisnivån" — framhöll föredragande statsrådet.

1948 åberopades för subventioner av detta slag ett helt nytt skäl, nämligen att en stegring i levnadskostnadsindex, som eljest befarades skola inträda, skulle äventyra den då träffade uppgörelsen om begränsningar i statstjänstemännens indextillägg. 1949 på våren — hittills sista gången, då "ordinarie importsbuvventioner" föreslagits — hänvisade departementschefen i mera allmänna formuleringar till förhandlingarna med olika löntagarorganisationer och ansåg det vara "uteslutet att man" i dåvarande läge "skulle kunna acceptera den relativt betydande stegring av levnadskostnaderna, som bleve följden av ett slopande av importsbuvventionerna".

I proposition nr 180 till 1950 års riksdag framhåller statsrådet Ericsson endast — som skäl för efter årsskiftet 1950/51 fortsatta importsbuvventioner — önskvärdheten att erhålla "en smidigare prisanpassning samt motverka spekulativa lagringsköp".

Att år 1950 beteckna en år 1946 konstaterad brist på överensstämmelse mellan utländska och inhemska priser på vissa varor som en tillfällig prisdifferens torde icke vara möjligt. Att åberopa densamma som grund för subventioner, som skola utgå under tiden 1 januari—30 juni 1951, borde ej heller vara tillräckligt. Det måste här vara fråga om en differens, som enligt statsmakternas samstämmiga beslut ej bör döljas med subventioner.

Några överenskommelser rörande statstjänstemännens indexreglerade dyrtidstillägg gällande år 1951 eller del därav föreligga ej. Icke heller äro några andra "lönestoppsöverenskommelser" för denna tid kända. Från regeringens sida har gång efter annan deklarerats, att den icke har för avsikt att söka åstadkomma sådana efter hittills använd modell. Omständigheter av denna art kunna således icke åberopas som skäl för fortsatta importsbuvventioner.

Allmänna subventioner ha mera betydelse för levnadskostnadsindex än för levnadskostnaderna. De medföra att konsumenterna få bestrida en del av sina levnadskostnader med skatter i stället för att direkt betala dem. Subventioner förbilliga icke varorna. De förändra sättet för deras betalande. Särskilt i nuvarande budgetläge är det angeläget, att staten icke belastas med ej absolut ofrånkomliga utgifter.

Statsutgifter av i proposition 180 ifrågasatt omfattning kunna icke motiveras med önskvärdheten att åstadkomma en smidigare prisanpassning på två varuslag. Att ge eftertryck åt nödvändigheten att med subventioner motverka risken för spekulativa lagringsköp betyder att importsubventioner endast skulle kunna avskaffas, då absolut säkerhet för fallande världsmarknadspriser föreligger. I varje annat läge riskerar man sådana lagringsköp i samma utsträckning som nu.

I proposition nr 180 beräknas kostnaderna för subventionering av hudar och bomull under hela budgetåret 1950/51 till 47,4 miljoner (18,4 + 29 milj.). Uppenbarligen hava dessa kostnader beräknats med den utgångspunkten, att anslagsbehovet kan beräknas vara något så när jämnt fördelat över budgetåret. Under denna förutsättning skulle alltså för första halvåret erfordras hälften — eller 23,7 miljoner kr. Det i propositionen äskade anslaget för Subventionering av införseln av vissa varor synes under sådana förhållanden kunna justeras nedåt till 52 milj. kr.

Under återopande av vad vi ovan anfört hemställa vi,

att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Majt:s proposition nr 180 till Subventionering av införseln av vissa varor å riksstaten för budgetåret 1950/51 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 52 000 000 kronor.

Stockholm den 13 april 1950.

Jarl Hjalmarson.

Martin Skoglund.

Folke Kyling.

Elis Håstad.

Ernst V. Staxäng.
